

zaman hasret duymuş, onun için mersi-yeler ve özlem şiirleri nazmetmiştir. Ay-rıca Muiz b. Bâdis'in beğenisini kazanan lugaz şiirleri de yazmıştır.

Eserlerinden geniş bir kültüre sahip olduğu anlaşılan İbn Şeref nesirde daha çok makâme türünü benimsemiş, bu tür yazılarında Bedüzzaman el-Hemedânî ile Harîrî'de olduğu gibi toplumsal konular üzerinde durmuştur. Aynı zamanda iyi bir edebiyat eleştirmeni olan İbn Şeref'e göre tenkit bir ilim değil bir zevk ve kabili-yettir (*Resâ'ilü'l-intikâd*, s. 38). Nesirde daha çok anlama önem verirken şiir ten-kidinde lafız, mâna, vezinle ilgili birtakım esasları dikkate almış, bunlar için bazı il-keler ortaya koymaya çalışmıştır.

Eserleri. 1. *Dîvân*. İbn Şeref'in beş bü-yük ciltten meydana geldiği rivayet edilen divanı günümüze ulaşmamıştır. Hasan Zikrî Hasan'ın çeşitli eserlerde bulunan şiirlerini bir araya getirmek suretiyle oluş-turduğu *Dîvân* (Kahire 1983) 600 beyit-ten ibarettir. Nâşir, alfabetik sıraya koy-duğu şiirlerdeki yazım hatalarını düzelt-miş, bazı yerlerde açıklamalar yapmıştır. Abdülazîz el-Meymenî'nin, İbn Reşîk ve İbn Şeref'in şiirlerinden seçmeler yaparak *en-Nütef min şi'ri İbn Reşîk ve zemî-lihi İbn Şeref* adıyla yayımladığı eserde (Kahire 1343) İbn Reşîk'in daha fazla şiiri bulunmaktadı. 2. *Resâ'ilü'l-intikâd fi nakdi's-şi'r ve ş-şu'arâ* (*Mesâ'ilü'l-inti-kâd*). İbn Şeref'in hayatının sonlarında Si-cilya'da iken kaleme aldığı anlaşılan eser (*Resâ'ilü'l-intikâd*, s. 21), Ebû'r-Reyhân Salt b. Seken adını verdiği hayalî bir şah-sa yazdığı edebî tenkide dair mektup-lardan meydana gelmekte olup Bedüzz-zaman el-Hemedânî'nin *Maķâmât*'ına nazîre olarak telif edilmiştir. Eserde, Câ-hiliye devrinde ve İslâmî dönemde yaşa-yan elliden fazla şairin şiirlerinin mukaye-sesi ve eleştirisi yapılmıştır. *Resâ'ilü'l-intikâd*, ilk defa Tunus'ta bulunan bir nüshaya dayanılarak Hasan Hüsnî Abdül-vehhâb tarafından neşredilmiş (*Mecelle-tü'l-Muktebes*, Dimaşk 1330, s. 40-100), bu neşir Selâhaddin el-Müneccid tarafından gözden geçirilip hataları düzeltilerek tek-rar yayımlanmıştır (Beyrut 1404/1983). Eser, yanlışlıkla İbn Şeref'in diğer bir ki-tabının ismi olan *A'lâmü'l-keķâm* adıyla da neşredilmiştir (Kahire 1344). Bu yanlış-lığa, söz konusu neşre esas olan *Resâ'i-lü'l-intikâd* nüshası üzerine bu adın ya-zılmış olması sebep olmuştur (Mustafa Abdülvâhid, s. 26). Muhammed Kürd Ali'nin de yayımladığı eseri (*Resâ'ilü'l-bule-gâ* içinde, Dimaşk 1365/1949, s. 302-344)

Charles Pellat Fransızca tercümesiyle bir-likte *Questions de critique littéraire* adıyla neşretmiş (Cezayir 1953), Umberto Rizzitano ise eser ve müellif hakkında bir girişle birlikte *Resâ'ilü'l-intikâd*'ı İtal-yanca'ya çevirmiştir (bk. bibl.). Eserin as-lının çok hacimli olup önemli kısmının gü-nümüze ulaşmadığı belirtilmektedir (*Re-sâ'ilü'l-intikâd*, neşredenin girişi, s. 7-8). 3. *Ebkârü'l-efkâr*. İşbiliye Emîri Mu'ta-zîd İbn Abbâd'a takdim edilen eser mev-'iza, atasözü, kısa hikâye vb. seçme par-çalarından oluşur (yazma nüshası için bk. *DMBİ*, IV, 83). İbn Şeref'in diğer eserleri de şunlardır: *A'lâmü'l-keķâm*, *Lümaķu'l-mulaķ*, *Maķâmât*, *Târîķu İbn Şeref* (a.g.e., IV, 83). Sâliha Muhammed Ali el-Hafâcî, *er-Rûķu'l-İslâmiyye fi şi'ri İbn Şeref* adıyla bir yüksek lisans çalışması yapmıştır (1403, Mekke Ümmülkurâ Üni-versitesi).

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Şeref el-Kayrevânî, *Dîvân* (nşr. Hasan Zik-rî Hasan), Kahire 1983, neşredenin girişi, s. 19-32; a.mlf., *Resâ'ilü'l-intikâd* (nşr. Hasan Hüsnî Abdülvehhâb), Beyrut 1404/1983, neşredenin girişi, s. 5-18; İbn Reşîk el-Kayrevânî, *Ünmûze-cü'z-zamân* (nşr. M. el-Arûsî el-Matvî – Beşîr el-Bekkûş), Tunus 1406/1986, s. 340-346; Yâkût, *Mu'cemü'l-üdeba'*, XIX, 37-43; Süyûtî, *Buğye-tü'l-vu'at*, I, 114; Safedî, *el-Vâfi*, III, 97; Hannâ el-Fâhûrî, *Târîķu'l-edebi'l-'Arabî fi'l-Mağrib*, Beyrut 1982, s. 109-130; Mustafa Abdülvâhid, *İbn Şeref el-Kayrevânî*, Mekke 1402/1982; M. Tâhâ el-Hâcîrî, *İbn Şeref el-Kayrevânî*, Beyrut 1983; Abduh Abdülazîz Kalkile, *el-Belâķu'l-ed-e-bî li'l-Mu'iz b. Bâdis*, Riyad 1983, s. 179-185, 884-888; Ömer Ferruh, *Târîķu'l-edeb*, IV, 564-565; İhsan Abbas, *Târîķu'n-naķdi'l-'Arabî 'in-de'l-'Arab*, Beyrut 1404/1983, s. 461-469; Um-berto Rizzitano, "İbn Saraf al-Qayrawani e la sua Risalah al-Intiqad", *RSO*, XXXI (1956), s. 51-72; Ch. Pellat, "İbn Şaraf al-Qayrawani", *EP* (İng.), III, 936-937; M. Ali Lisânî Fişareķi, "İbn Şeref Kayrevânî", *DMBİ*, IV, 81-84.

İBRAHİM SARMİŞ

İBN ŞEREF el-MAKDISÎ

(ابن شرف المقدسى)

Ebû'l-Fidâ İmâdüddîn İsmâil b. İbrâhîm b. Muhammed el-Makdisî (ö. 852/1448)

Şâfiî fakihi.

782'de (1380) Kudüs'te doğdu. Burada Kur'an-ı Kerim ve çeşitli ilimlere dair bazı temel eserleri ezberledi. Ebû'l-Hayr İb-nü'l-Alâî'den hadis, Şehâbeddin İbnü'l-Hâim'den matematik ve ferâiz dersleri aldı. Şemseddin Muhammed b. Abdüd-dâim el-Birmâvî, Şemseddin el-Kalkaşen-dî ve İbn Hacer el-Askalânî'nin derslerine

devam etti. Hocaları arasında özellikle matematik âlimi İbnü'l-Hâim'den çok fay-dalandı. Muhtemelen 814 (1411) yılından sonra çıktığı hac yolculuğundan dönüşün-de ilim tahsili için Kahire'ye gitti. Kahi-re'de Velîyyüddin el-İrâķî'nin torunlarının eğitimiyle ilgilendi. İrâķî'nin, Celâleddin Abdurrahman b. Ömer el-Bülķinî ve Şe-refeddin İbnü'l-Küveyk gibi âlimlerin ders-lerine katıldı. Burada ve Dimaşk'ta Sâli-hiyye Medresesi'nde ders verdi, hocası İb-nü'l-Hâim'in matematikle ilgili eserlerini okuttu. Kudüs'e döndükten sonra öğre-tim faaliyetini sürdürdü ve 13 Rebîülâhîr 852 (16 Haziran 1448) tarihinde vefat et-ti. Başta matematik ve fıkıh olmak üzere ferâiz, fıkıh usulü, nahiv ve edebî ilimler-de bilgi sahibi olan İbn Şeref'in öğrencile-ri arasında İbn Hassân, İbn Ebû Şerîf, Bi-ķâî ve Yahyâ b. Muhammed el-Münâvî gi-bi âlimler yer almaktadır. İbn Şeref'in Şâ-fîî fıkhiyla ilgili *Şerķu Behcetü'l-Hâvî* ve *Şerķu Tehzîbi't-Tenbîh* adlı eserleriyle İbnü'l-Hâim'in matematiğe dair *Miftâ-ķu'l-ķisâb*'ının ihtisarı olan *Esnânü'l-Miftâķ*, *et-Tavzîķ 'alâ Elfiyeti'l-Birmâ-vî* ve *Ṭabakâtü's-Şâfi'iyye* adlı eserleri-nin bulunduğu kaynaklarda zikredilmek-tedir.

BİBLİYOGRAFYA:

İbnü'l-Hâim, *el-Ma'ûne fi 'ilmi'l-ķisâbi'l-he-vâ'i* (nşr. Hodayyir Abbâs Muhammed el-Mün-şidâvî), Bağdad 1988, s. 33; Seķhâvî, *et-Tibrü'l-mesbûk fi zeyli's-Sülûk*, Kahire, ts., s. 236-237; a.mlf., *ed-Ḍav'ü'l-lâmi'*, II, 284-286; Sü-yûtî, *Naẓmü'l-ikyân*, Beyrut 1927, s. 92; Ebû'l-Yümn el-Uleymî, *el-Ünsü'l-celil bi-târîķi'l-Kuds ve'l-Halil*, Kahire 1866, s. 521-522; Keşfü'z-zunûn, I, 492, 627; II, 1769; *İzâķu'l-meknûn*, I, 81; II, 79; Ziriklî, *el-A'lâm*, I, 302; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifin*, II, 256-257; Ca'fer Sec-câdi, "İbn Şeref", *DMBİ*, IV, 79-80; *el-Kâmûsü'l-İslâmî*, IV, 80; *MuFs.*, III, 414.

KÂMİL YAŞAROĞLU

İBN ŞEREFŞAH

(bk. HASAN b. ŞEREFŞAH).

İBN ŞEYBE

(ابن شيبه)

Ebû Yûsuf Ya'ķub b. Şeybe b. es-Salt es-Sedûsî eş-Şeybî (ö. 262/875)

Hadis hâfızı.

180 (796) veya 182'de (798) Basra'da doğdu. 200 (815) yılından sonra hadis öğ-renmeye başladı. Ebû'l-Velîd et-Tayâlisî, Affân b. Müslim, Yezîd b. Hârûn, Ravh b.